MILLIY QAHRAMONLAR TIMSOLIDA IXTISOSLASHGAN MAKTAB O‘QUVCHILARIDA VATANPARVARLIK TUYG‘USINI SHAKLLANTIRISH

(integratsiyalashgan ta’lim asosida)

Nomanova Marifat Abdillayevna
University of Business and Science
universiteti o‘qituvchisi
marifat0985@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada globallashuv sharoitida yosh avlodning ma’naviy immunitetini mustahkamlash, ularni tarixiy ildizlar asosida tarbiyalashda integratsiyalashgan ta’lim ekotizimining o‘rni tahlil qilinadi. Ayniqsa, ixtisoslashtirilgan maktablarda o‘quvchilarga milliy qahramonlar faoliyatini chuqur singdirish orqali vatanparvarlik va fuqarolik tuyg‘ularini shakllantirishning zamonaviy yondashuvlari yoritiladi. Ta’lim ekotizimi biologik ekotizim metaforasi asosida tushuntirilib, uning tarkibiy qismlarining o‘zaro aloqasi, samarali ta’lim va tarbiya jarayonini tashkil etishdagi o‘rni ochib beriladi. Milliy qahramonlar obrazlarini fanlararo integratsiya asosida ta’lim jarayoniga tatbiq etish usullari, metodik tavsiyalar va takliflar orqali asoslab berilgan.

Kalit so’zlar: Integratsiyalashgan ta’lim ekotizimi, milliy qahramonlar,Vatanparvarlik, fuqarolik tarbiyasi, ixtisoslashtirilgan maktab, fanlararo integratsiya, ma’naviy immunitet, holistik yondashuv, ta’lim metodikasi, tarixiy ong.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль интегрированной образовательной экосистемы в укреплении духовного иммунитета молодёжи в условиях глобализации и воспитании их на основе исторических корней. Особое внимание уделяется формированию патриотических и гражданских чувств у учащихся специализированных школ через глубокое освоение деятельности национальных героев. Образовательная экосистема объясняется через метафору биологической экосистемы, подчёркивается взаимосвязь её компонентов и значение для эффективного образовательного и воспитательного процесса. Также обоснованы методы и методические рекомендации по внедрению образов национальных героев в учебный процесс на основе междисциплинарной интеграции.

Annotation: This article explores the role of an integrated educational ecosystem in strengthening the spiritual immunity of youth in the context of globalization and educating them based on historical roots. Special emphasis is placed on developing patriotism and civic awareness among students of specialized schools through the deep integration of national heroes’ contributions. The concept of an educational ecosystem is explained through the metaphor of a biological ecosystem, highlighting the interrelation of its components and its significance in ensuring effective teaching and upbringing. The paper also justifies methods and methodological recommendations for incorporating national hero figures into the educational process through interdisciplinary integration.

Bugungi globallashuv sharoitida yosh avlodning ma’naviy immunitetini mustahkamlash, ularni tarixiy ildizlar asosida tarbiyalash har qachongidan ham muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Ayniqsa, ixtisoslashtirilgan maktablarda ta’lim olayotgan o‘quvchilarga milliy qahramonlar faoliyatini chuqur singdirish orqali ularning fuqarolik ongini va vatanparvarlik his-tuyg‘ularini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylangan. Bunda zamonaviy ta’lim ekotizimi yondashuvi muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Integratsiyalashgan ta’lim ekotizimi — bu turli ta’lim yo‘nalishlari, fanlar, pedagogik metodlar, muhit va texnologiyalarni uzviy, birgalikdagi tizim sifatida uyg‘unlashtirishga asoslangan ta’lim modeli bo‘lib, o‘quvchilarni shaxs sifatida har tomonlama tarbiyalash va rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ekotizim bu yerda biologik tizimdagi o‘zaro bog‘liq elementlarga o‘xshab, ta’limda ham barcha tarkibiy qismlar — o‘quvchi, o‘qituvchi, ota-ona, ta’lim muassasasi, axborot vositalari, jamiyat, texnologiyalar birgalikda, tizimli hamkorlikda ishlaydi. Ya’ni ta’lim yakka yondashuvda emas, keng o‘zaro ta’sirga asoslangan muhitda tashkil etiladi.

Ekotizim so‘zi biologiyada turli organizmlar va ularning yashash muhiti o‘rtasidagi o‘zaro aloqalar tizimi degan ma’noni anglatadi. Ta’limda bu tushuncha metafora sifatida ishlatiladi va quyidagilarga nisbatan qo‘llanadi:

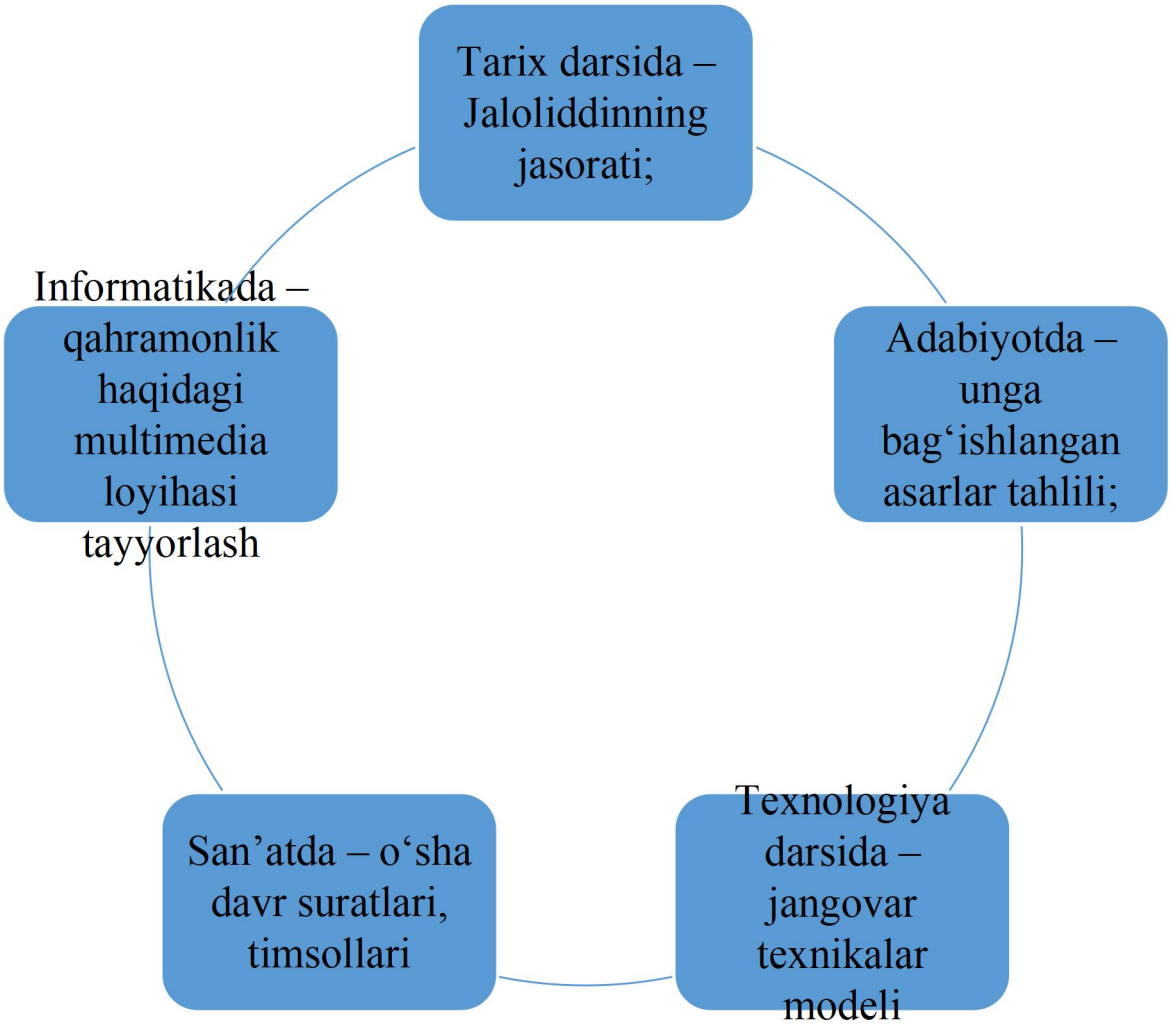
-O‘quvchi – o‘qituvchi – ota-ona – maktab – jamiyat – texnologiyalar o‘rtasidagi uzviy aloqadorlik;

-O‘quv jarayonining dinamik, moslashuvchan, keng qamrovli va muvozanatli bo‘lishi;

-Har bir komponent ta’lim sifatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Ixtisoslashgan maktab o‘quvchilarida vatanparvarlik tuyg‘usini shakllantirish bugungi ta’lim tizimining muhim vazifalaridan biridir. Bu jarayonda milliy qahramonlar obrazlaridan samarali foydalanish katta ahamiyat kasb etadi. Chunki tarixiy va zamonaviy qahramonlar hayoti, ularning Vatan ravnaqi yo‘lida qilgan xizmatlari o‘quvchilarda faxr, g‘urur va mas’uliyat hissini uyg‘otadi.Integratsiyalashgan ta’lim ekotizimi esa ushbu jarayonni yanada boyitadi. Turli fanlar o‘zaro uyg‘unlashgan holda o‘qitilganda, o‘quvchilar milliy qahramonlar faoliyatini nafaqat tarixiy, balki adabiy, ma’naviy va ijtimoiy jihatdan ham chuqur anglay boshlaydilar. Natijada, ularda mustahkam vatanparvarlik qarashlari shakllanadi.

Ekotizimli integratsiyalashgan model

Natijada o‘quvchi tarixiy ong, texnik bilim, badiiy ifoda, zamonaviy ko‘nikma va vatanparvarlikni bir paytda egallaydi.

Integratsiyalashgan ta’lim ekotizimi bu – zamonaviy ta’limning holistik (butunlikda ko‘ruvchi) yondashuvi bo‘lib, o‘quvchini faqat bilim emas, balki ma’naviyat, fuqarolik, ijtimoiy ko‘nikmalar bilan ham shakllantirishga xizmat qiladi. Bu yondashuv, ayniqsa, milliy qadriyatlarni o‘rgatish, vatanparvarlik tarbiyasini berish kabi maqsadlar uchun nihoyatda samarali.

Darslar nazariy ma’lumot bilan cheklanmaydi. O‘quvchi o‘z o‘rganganlarini hayotiy vazifalarda, amaliy topshiriqlarda qo‘llaydi. Bu orqali bilimlar “real muhitda” mustahkamlanadi.Har bir o‘quvchining o‘ziga xos iqtidori, qiziqishi, ehtiyoji inobatga olinadi. Masalan, texnik yo‘nalishdagi o‘quvchilarga Amir Temurning muhandislik jihatlari, san’at yo‘nalishidagilarga esa Boburiy miniatyura san’ati orqali yondashiladi.

Integratsiyalashgan ta’lim ekotizimi bu – zamonaviy ta’limning holistik (butunlikda ko‘ruvchi) yondashuvi bo‘lib, o‘quvchini faqat bilim emas, balki ma’naviyat, fuqarolik, ijtimoiy ko‘nikmalar bilan ham shakllantirishga xizmat qiladi. Bu yondashuv, ayniqsa, milliy

qadriyatlarni o‘rgatish, vatanparvarlik tarbiyasini berish kabi maqsadlar uchun nihoyatda samarali.

Ta’lim ekotizimi — bu ta’lim muhitining barcha komponentlari (o‘quvchi, o‘qituvchi, resurslar, metodikalar, tashqi ta’sirlar) o‘zaro aloqadorlikda faoliyat yuritadigan murakkab tizimdir. Integratsiyalashgan ta’lim esa turli fanlar, ma’naviy qadriyatlar va ijtimoiy faoliyatni bir butun yondashuvda uyg‘unlashtirishga asoslanadi. Bu yondashuv o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlaydi.

Milliy qahramonlar — bu o‘z xalqining ozodligi, rivoji va madaniyati uchun fidokorona xizmat qilgan shaxslardir. Bunday shaxslar hayot yo‘li o‘quvchilar uchun ibrat maktabi bo‘lishi mumkin. Masalan:

Amir Temur – adolat, qat’iyat va boshqaruv madaniyati namunasi;

Jaloliddin Manguberdi – vatanparvarlik va jasorat timsoli;

Zulfiyaxonim, Abdulla Qodiriy, Fitrat – milliy g‘oya, madaniyat va ma’rifat targ‘ibotchilari.

Ushbu shaxslarning hayoti, ijodi va xizmatlari o‘quv dasturlarida chuqur o‘rganilishi kerak. Ixtisoslashtirilgan maktablar o‘quvchilari aniq bir soha (texnika, san’at, til, tabiiy fanlar) bo‘yicha chuqurlashtirilgan bilim oladilar. Shu sababli milliy qahramon obrazlari ushbu sohalar bilan bog‘liq holda yondashilishi zarur: Amir Temur davridagi harbiy-muhandislik ishlari asosida texnologik fanlarga integratsiya. Zulfiyaning she’riy merosi asosida adabiyot va teatr san’ati orqali tarbiya. Jaloliddin Manguberdining jangovar strategiyasi asosida tarixiy tahlil darslari. Milliy qahramonlar obrazlaridan foydalanishda quyidagi metodlardan samarali foydalanish mumkin:

– O‘quvchilar milliy qahramonlar hayoti bo‘yicha tadqiqot olib boradilar;

– Tarixiy sahnalarni ijro etish orqali hissiy ta’sirni oshirish;

– Bir nechta fanni birlashtirgan darslarda milliy obrazlar orqali mantiqiy bog‘lanishlar yaratiladi;

– Qahramonlar hayotiga oid animatsiya, videodarslar, AR/VR vositalari orqali interaktivlik yaratish.

Xulosa:Milliy qahramonlar obrazlari ta’limda nafaqat tarixiy ongni, balki vatanparvarlik ruhini yuksaltirishda ham katta tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi. Ixtisoslashtirilgan maktablarda bu jarayonni integratsiyalashgan ta’lim ekotizimi asosida amalga oshirish o‘quvchilarning shaxsiy, ma’naviy va fuqarolik sifatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Takliflar:

1. Maktab darsliklariga milliy qahramonlar hayotiga oid mustaqil boblar kiritish;
2. Fanlararo hamkorlik asosida integratsion darslar o‘tkazish bo‘yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqish;
3. Mahalliy tarixiy joylarga ekskursiyalar, muzey mashg‘ulotlarini ta’lim dasturlariga kiritish;
4. O‘quvchilar uchun milliy qahramonlar ishtirokidagi sahna ko‘rinishlari, insholar, komikslar yaratish tanlovlarini yo‘lga qo‘yish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Pedagogika. Ensiklopediya. 3 jildlik, 1-jild. – Toshkent.: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2015. -188-bet.
2. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. 5 tomlik, 1-tom. – Toshkent..: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2015. -445-bet.
3. To‘rayeva O. Hayot saboqlari. – Toshkent.: O‘zbekiston, 2005. -34-bet.
4. Imomnazarov M. Milliy ma’naviyatimiz nazariyasiga chizgilar. – Toshkent.: “Sharq”, 1998. – 64-bet.
5. Muhammad Ali. Adabiy sog‘inchlar. –Toshkent.: Adabiyot jamg‘armasi, 2005. 4-bet.
6. Jurayev, X. O. (2024). Shaxsning ijtimoiylashuv jarayonida o ‘z men konsepsiyasining psixologik mexanizmlari. *Science and Education*, *5*(9), 237-242.
7. Odilboyevich, J. X. (2026). LIDERLIK VA UNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Лучшие интеллектуальные исследования*, *61*(1), 36-41.
8. Bekberdiyeva Gulbahor Ortiqaliyevna (2024). GOALS AND TASKS OF FORMING PROFESSIONAL ETHICS SKILLS IN FUTURE TEACHERS. ACADEMIC RESEARCH IN MODERN SCIENCE International scientific-online conference. 25-31. https://doi.org/10.5281/zenodo.11408297.
9. G.O.Bekberdiyeva (2025). FORMATION OF ORGANIZATIONAL SKILLS OF FUTURE TEACHERS. SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL. 102-104. *https://doi.org/10.5281/zenodo.14825535*
10. Nomanova Ma’rifat Abdillayevna (2025). DEVELOPING PATRIOTISM IN STUDENTS OF SPECIALIZED SCHOOLS THROUGH THE IMAGES OF NATIONAL HEROES (BASED ON THE EDUCATIONAL ECOSYSTEM APPROACH). SCIENCE AND INNOVATION international scientific journal. 194-197. https://doi.org/10.5281/zenodo.15570596